

Sygn. akt III AUa 1254/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 listopada 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Jolanta Pietrzak (spr.)
Sędziowie	SSA Marek Procek SSA Tadeusz Szweda
Protokolant	Elżbieta Szewczyk

po rozpoznaniu w dniu 8 listopada 2018r. w Katowicach

sprawy z odwołania K. G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o zwrot nienależnie pobranego świadczenia

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach

z dnia 20 kwietnia 2018r. sygn. akt VIII U 1355/17

1. zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie;

2. zasądza od ubezpieczonego K. G. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. kwotę 500 zł (pięćset złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

/-/ SSA M.Procek /-/ SSA J.Pietrzak /-/ SSA T.Szweda

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 1254/18

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 30 maja 2017r. o numerze (...) organ rentowy Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. zobowiązał ubezpieczonego K. G. do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia, tj. renty z tytułu niezdolności do pracy

w wysokości 21.406,08 zł. W uzasadnieniu wskazał, że łączny przychód osiągnięty przez ubezpieczonego w 2015r. wyniósł 76.504,80 zł i przekroczył kwotę graniczną ustaloną dla tego roku w wysokości 61.119,90 zł, łącznie o 15 384,90 zł.

W odwołaniu od powyższej decyzji, ubezpieczony podniósł, że w 2015r. nie osiągał przychodów uzasadniających zawieszenie wypłaty renty z tytułu niezdolności do pracy, bowiem za takie nie powinno być uważane wynagrodzenie osiągnięte z tytułu pełnienia funkcji członka rady nadzorczej.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie i podtrzymał swoje dotychczasowe stanowisko w sprawie. Wskazał, że od dnia 1 stycznia 2015r.

w związku z art. 6 ust. 1 pkt 22 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych, członkowie rad nadzorczych, którzy otrzymują wynagrodzenie z tytułu pełnienia tej funkcji, podlegają obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym.

Wyrokiem z dnia 8 listopada 2018r. Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że stwierdził,

iż K. G. nie jest zobowiązany do zwrotu pobranego świadczenia za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2015 r. w kwocie 21.406,08 zł.

Sąd Okręgowy ustalił:

K. G. urodził się (...) Decyzją organu rentowego z dnia 16 października 1991r. ma przyznaną rentę z tytułu całkowitej niezdolności do pracy.

Ubezpieczony jest członkiem Rady Nadzorczej w (...) S.A. w G. od kilkudziesięciu lat. Z tego tytułu otrzymuje wynagrodzenie.

Ubezpieczony prowadzi również działalność gospodarczą. W 2015r. osiągnął z tego tytułu przychód w wysokości 28.504,08 zł, tj. najniższa podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne.

Pismem z dnia 12 maja 2017r. organ rentowy zwrócił się do (...) S.A. w G. o nadesłanie zaświadczenia o osiągniętym przez ubezpieczonego przychodzie w 2015r. z tytułu pełnienia funkcji członka rady nadzorczej.

Ubezpieczony nie był poinformowany przez organ rentowy o tym, że wynagrodzenie z tytułu członkostwa w radzie nadzorczej stanowi od 1 stycznia 2015r. tytuł podlegania ubezpieczeniom społecznym i wobec tego jest przychodem powodującym zawieszenie prawa do świadczeń lub zmniejszenie ich wysokości w rozumieniu art. 104 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W dniu 22 maja 2017r. (...) S.A. w G. poinformowała organ rentowy, że ubezpieczony w 2015r. jako członek rady nadzorczej osiągnął z tego tytułu wynagrodzenie w wysokości 48.000 zł.

W 2015r. kwota graniczna przychodu wynosiła 61.119 zł. Natomiast łączny przychód ubezpieczonego z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej oraz pełnienia funkcji członka w Radzie Nadzorczej wyniósł 76.504,08 zł.

W dniu 30 maja 2017r. organ rentowy wydał decyzję, w której zobowiązał ubezpieczonego do zwrotu kwoty 21.406,08 zł (w tym od 1 stycznia 2015r. do 28 lutego 2015r. - 3.507,68 zł oraz od 1 marca 2015r. do 31 grudnia 2015r. - 17.898,40 zł) tytułem nienależnie pobranej renty z tytułu niezdolności do pracy. Organ rentowy wskazał, że ubezpieczony przekroczył kwotę graniczną przychodu o 15.384,90 zł.

Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie ubezpieczonego K. G. zasługuje na uwzględnienie, gdyż zaskarżona decyzja jest nieprawidłowa.

Sąd Okręgowy podkreślił, że ustawą z dnia 23 października 2014 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2014r., poz. 1831), która weszła w życie w dniu 1 stycznia 2015r., do przepisu art. 6 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych dodano punkt 22, zgodnie z którym obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są członkami rad nadzorczych wynagradzanymi z tytułu pełnienia tej funkcji. Stosownie do art. 9 ust. 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu osiągnięcia wynagrodzenia za pełnienie funkcji w radzie nadzorczej podlegają także osoby, które mają ustalone prawo do emerytury lub renty, tak jak odwołujący. Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe takich osób stanowi przychód w rozumieniu ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych (art. 18 ust. 4 pkt 10 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych). Od dnia 1 stycznia 2015 r. pełnienie wynagradzanej funkcji w radzie nadzorczej stanowi więc tytuł podlegania ubezpieczeniom społecznym i wobec tego jest przychodem, powodującym zawieszenie prawa do świadczeń lub zmniejszenie ich wysokości w rozumieniu art. 104 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W ocenie Sądu Okręgowego odwołujący K. G. nie został pouczony przez organ rentowy, iż uzyskiwanie przychodu z tytułu członkostwa w radzie nadzorczej począwszy od 1 stycznia 2015r. może skutkować zawieszeniem lub zmniejszeniem renty z tytułu niezdolności do pracy. W pismach kierowanych do odwołującego nie wskazywano, że za przychód od dnia 1 stycznia 2015 r. należy uznać także wynagrodzenie z tytułu członkostwa w radzie nadzorczej. Z akt organu rentowego nie wynika, aby w związku z wejściem w życie nowych przepisów ubezpieczony otrzymał jakiegokolwiek pouczenie, na co zresztą organ rentowy nawet się nie powoływał. Jednocześnie pouczenia zamieszczane w decyzjach organu rentowego nie są wystarczające, ponieważ nie wynika z nich, że ubezpieczony ma podawać organowi rentowemu informację o wynagrodzeniu z tytułu członkostwa w radzie nadzorczej i że uzyskiwanie takiego wynagrodzenia może spowodować zawieszenie lub zmniejszenie świadczenia. Mimo że w pouczeniach tych jest mowa o przychodzie, to nie spełniają wymogu konkretności, ponieważ przychód z tytułu pełnienia funkcji w radzie nadzorczej nie jest w nich wprost wskazany. Nie można wymagać, aby ubezpieczony dokonywał wykładni skomplikowanych przepisów i stwierdzał, że wynagrodzenie uzyskiwane w radzie nadzorczej stanowi przychód, skoro wprowadzono obowiązek odprowadzania od niego składek na ubezpieczenie społeczne. Ponadto, nawet gdyby ubezpieczony uzyskał taką wiedzę z innych źródeł niż z pouczenia organu rentowego, to nie może zastępować tego pouczenia i rodzić po stronie ubezpieczonego obowiązku zwrotu świadczenia. Świadczenia to nie stanowi bowiem w takiej sytuacji świadczenia nienależnie pobranego, mimo że zostało nienależnie wypłacone.

Apelację od powyższego wyroku wniósł organ rentowy zaskarżając go w całości i zarzucając mu:

- naruszenie prawa materialnego polegające na niewłaściwym zastosowaniu art. 138 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez jego niezastosowanie,
- naruszenie prawa materialnego polegające na niewłaściwym zastosowaniu art. 138 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez jego błędną wykładnię i uznanie, że odwołujący nie jest zobowiązany do zwrotu pobranego świadczenia za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2015r. w kwocie 21.406,08 zł podczas, gdy w każdej z decyzji wydanych w sprawie świadczenia ubezpieczonego znajduje się pouczenie o okolicznościach powodujących zawieszenie lub zmniejszenie świadczenia.

Podnosząc powyższe organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie odwołania oraz orzeczenie o kosztach postępowania za obie instancje przez zasądzenie od odwołującego na rzecz organu rentowego zwrotu kosztów postępowania,

w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, względnie uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji i pozostawienie temu sądowi orzeczenia o kosztach postępowania apelacyjnego.

W odpowiedzi na apelację ubezpieczony wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie od organu rentowego koszty postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego jest zasadna.

Istotnie sporna kwestia w niniejszej sprawie sprowadza się do ustalenia czy mamy do czynienia z świadczeniem nienależnie pobranym w rozumieniu art. 138 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Zgodnie z art. 138 ust. 2 cytowanej ustawy za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się:

- 1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania;
- 2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenia.

Odnosnie „warunków formalnych” pouczenia wypowiedział się wielokrotnie Sąd Najwyższy np. w wyroku z dnia 18 lutego 2009r. sygn. akt II UK 204/09 LEX 736736, z dnia 12 sierpnia 2009r. sygn. akt II BU 9/09 LEX 532127, z dnia 23 marca 2010 r. sygn. akt

I UK 300/09 LEX 585732, z dnia 26 czerwca 2010 r. sygn. akt II UK 66/10 LEX 619642

a Sąd Apelacyjny w składzie orzekającym w pełni podziela zawarte w przedstawionych wyrokach wskazówki stąd też nie ma potrzeby ich wyraźnego powtarzania.

Sąd Okręgowy czyniąc ustalenia co do tego, czy ubezpieczony był pouczony o braku prawa do pobierania świadczenia oparł się na zeznaniach samego ubezpieczonego, które zdaniem Sądu Apelacyjnego nie znajdują oparcia w całym zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym.

W szczególności w ocenie Sądu Apelacyjnego zeznania ubezpieczonego

(z wykształcenia prawnika, z zawodu doradcę podatkowego, od wielu lat członka rady nadzorczej) złożone na rozprawie z dnia 6 kwietnia 2018 r. nie zasługują na uwzględnienie i pozbawione są wiarygodności w zakresie w jakim twierdzi on, iż stosownego pouczenia nie otrzymał.

Wszakże pouczenia o okolicznościach skutkujących zawieszeniem lub zmniejszeniem świadczenia w rozumieniu art. 104 ustawy o emeryturach i rentach z FUS były umieszczane przy kolejnych decyzjach dotyczących pobieranego świadczenia a ubezpieczony nie kwestionował, że je otrzymał.

Niewątpliwie ubezpieczony z racji posiadanego wykształcenia i wykonywanego zawodu winien mieć świadomość osiąganie przychodów z jakich źródeł skutkuje powstaniem obowiązku ubezpieczenia społecznego i tym samym ma wpływ na zawieszenie lub zmniejszenie świadczeń emerytalno-rentowych.

Skoro zatem od dnia 1 stycznia 2015 r. pełnienie wynagradzanej funkcji w radzie nadzorczej stanowi tytuł podlegania ubezpieczeniom społecznym i wobec tego jest przychodem, powodującym zawieszenie prawa do świadczeń lub

zmniejszenie ich wysokości w rozumieniu art. 104 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, to nie sposób uznać, że ubezpieczony nie był o tym pouczony.

Prezentowany przez ubezpieczonego i podzielony przez Sąd I instancji pogląd, że zachowaniu wymogu prawidłowego pouczenia odpowiadałoby dopiero pouczenie ubezpieczonego, że od dnia 1.01.2015r. pobieranie wynagrodzenia z tytułu członkostwa w razie nadzorczej może skutkować zawieszeniem lub zmniejszeniem pobieranego świadczenia rentowego jest nieuprawniony.

Wszakże oznaczałoby to w istocie obowiązek pouczania ubezpieczonych o każdej zmianie przepisów dotyczących obowiązku ubezpieczenia a istnienia takiego obowiązku nie da się wywieść z treści obowiązujących w tym względzie przepisów.

Poza tym powoływanie się przez osobę o kwalifikacjach zawodowych ubezpieczonego na brak wiedzy w tym zakresie będący skutkiem braku pouczenia winno być ocenione jako nadużycie prawa podmiotowego.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny na mocy art. 386 § 1 k.p.c. orzekł jak w pkt 1 sentencji.

O kosztach zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym orzeczono po myśli art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. 2018.265 j.t.) jak w pkt 2 sentencji.

/-/ SSA M.Procek /-/ SSA J.Pietrzak /-/ SSA T.Szweda

Sędzia Przewodniczący Sędzia

ek